

de Tijd 30 april 2003

Ghosts in the machine

Dit KunstenFESTIVALdesArts heeft een 'soft spot' voor nieuwe, hybride kunstvormen die exploreren hoe mensen elkaar zien en begrijpen in een snel veranderende wereld. Dat geldt bij uitstek voor 'Or press escape' van Edith Kaldor. Kaldor, van geboorte Hongaarse, vluchtte met haar moeder in 1981 als 13-jarige naar Oostenrijk en daarna naar de VS. Daar studeerde ze theater en literatuur. In 1993 werd ze lid van het 'Love Theatre' van Peter Halasz, ook een Hongaarse banneling. Ze kreeg er de smaak te pakken voor toneel dat zich niets aan conventies gelegen laat, maar het alledaagse zichtbaar maakt door een sterk visueel theater waarin ook nieuwe media een grote rol spelen. Kaldor was er eerst dramaturg, maar werd later verantwoordelijk voor het videowerk van de groep. In 1999 verliet ze de groep. Na reizen door Europa, Syrië en India en een werkverblijf in Boedapest studeerde ze programmering en animatietechniek. Daarna volgde ze de experimentele DasArts-opleiding in Amsterdam. Sindsdien woont en werkt ze in Amsterdam en Brussel.

In 'Or press escape' bespeur je echo's van haar turbulente leven, maar het werk is in al zijn eenvoud vooral een briljante reflectie op onze relatie tot nieuwe media, in het bijzonder tot pc's. Kaldor toont, McLuhan indachtig, hoe dit nieuwe medium ons 'zijn' diepgaand transformeert. Op het podium zit een vrouw, met de rug naar de kijker, voor het

klavier van een pc. Haar houding en uitdrukking blijven de hele voorstelling lang onbewogen. Enkel het scherm van de pc, uitvergroot om het hele podium te vullen, verraad wat in haar omgaat. Ze schrijft een verslag van haar dromen en is eindeloos in de weer met takenlijstjes en briefjes naar de bureaus die ze nooit afmaakt. Met de regelmaat van de klok wordt haar gedachtengang onderbroken door een 'security-update'-programma, een elektronisch deurspionnetje. Dat opdringerige programma voedt haar paranoia over een man die zich als illegaal op zolder zou verschansen.

Op listige wijze laat Kaldor de kijker voelen hoe weinig grond die achterdocht heeft. Die is meer het gevolg van de manier waarop de opdringerige pc inwerkt op haar onbewuste angsten en zorgen dan iets wat beantwoordt aan een werkelijkheid. Je leert immers dat de vrouw zelf een nachtraaf is, die nachtenlang aan haar pc gekluisterd zit, getergd door de gedachte dat haar verblijfsvergunning vervalt. Dat ze met andere woorden zelf bijna een 'illegaal' is. Enkel door het voortdurende schikken en herschikken van materiaal op haar pc creëert ze de illusie dat ze greep houdt op de werkelijkheid om haar heen. Terwijl de machine tegelijk ook een bron van verwarring is. Meer zelfs, de pc herleidt haar hele fysieke bestaan tot een betekenisloze rest die aan het einde van de computer vastgekluiserd zit als het onnuttige deel van de mens-machine. Het is een erg herkenbaar, en daarom ook erg verwarrend moment.

PTJ

'OR PRESS ESCAPE'

staat op 5, 6 en 8 mei om 20u30 en op 9 mei om 22 u in de Studio's van het Kaaitheater.